

Иура Кэцниа

Сариа

Акәа - 2016

Иура Кәцниа

САРИА

Акәа - 2016

САРИА

Сариа ильзкны апоема аора сгэзырцхаз
Иакэыб Лакоба ихъзыноылоуп.

Истахуп салагарц ажэабжь,
Истахуп сыхэхэарц, исхэарц.
Уарцэуар алшоит иуахар,
Ишахэтоу сара исызхэар.

Исыздыруам даеа тоурыхк,
Даларгылан абаспэкья цхэыск.
Игэытшыаагоу зегы рацкыс,
Игэадуроу, мшэан, ыырцшыс.

Аамта еикэацэаза ашыкбра,
Далцхаауан афырцхэыс Сариа.
Илагырзышоуп лтоурых агыбра,
Иухэтоуп атоурых адырра.

Ах, Сариа. Ах, Сариа.
Сацхья ишьтоузеи, абзиа!
Лыпстазаара ипшьоуп, иссируп,
Аитахэара мариам, идыруп.

Аха уи сара исхэароуп,
Иуадаохаргы салагароуп.
Жэала ицшзамхар, иашэахароуп,
Ашэа, лагырзыла икшароуп.

Атоурых сара сартөом,
Ажәә лхысымхәаар аузом.
Ишахәтоу исзымхәар калазом,
Сазхиамзаргы, исымхәар сузом.

Иудыруеит акалакъ Батым,
Иахья уи хара иахтәым.
Иубахьазар уара иудырп,
Ипшзоуп даара уи атәым.

Амшын ихыкәгыло Батым,
Ахауа цкъа уа иахын.
Акәша иацәрала ихкьан,
Иблахкыган, иблахкын.

Батым акалакъ агәаеы,
Даазеит Сариа данхәычыз.
Амшын-Ага апшахәаеы,
Инеи-ааиуаз есыены.

Цьых-оглаа ртаацәараеы,
Быжьбык ахшара силацаны,
Ирыман апстазаара пшзаны,
Аизха-зыгьара иазкзаны.

Цоуцәан дара милатс,
Цьых-оглы, иахәоит иеиларс.
Цьых-оглы Ахмед-Мамед,
Ицшәма пхәыс Патланз Мелек.

Атаацәа ду силахәын,
Сариа дрылыччо дахын.
Иахьей-уахеи илызхауан,
Аамта есаaira иццакуан.

Абрака исхәароуп иахәтаны,
Лашьцәа рыхьзкәагь еизакны.
Хақы, Мцьыт, Лиутфи, Хемди,
Лахәшьа Назиа, Мусто айцбы.

Атынчра рыман атаацәа,
Аамта шцозгы еилашуа.
Ареволиуциа ахьпша гьыжьбуа,
Иахын адунеи иртыгуа.

Ахшара бжьыбык реихабы
Хақы дибызан, мышкы зны,
Аамтала, ус дукәак ирыхкьаны,
Инанагаз Цьых-оглаа рыюны.

Нестор хәа измаз хьызны,
Арцыс днанагеит рыюны.
Ацшәма дидикьлт ицшзаны,
Асас, иаазаз Апсны.

Абас ала Апсны ацеи,
Лакоба Нестор арцыс-беи,
Ареволиционер, ахаца-гьеө,
Сариа дибартәы дкамлеи.

Атыңха-пшза иара димбеи,
 Ацэанырра дугы инамырбеи.
 Шыкэсык ала пхэысс димгеи,
 Сариа-пшза, Сариа шеи-шеи.

Ах, Сариа. Ах, Сариа.
 Бацхьа ишытоузеи бара абзиа.
 Зыцстазаара ацыркыз Цоутэыла,
 Апсны арлашома гэыртэыла.

Абзиабара цэала-жьыла,
 Ианрызцэырц ыцъа гэыла,
 Апстазаара иамам нкыла,
 Иказаргы иказцо цгыла.

Ареволиуциа Апсны икамлеи,
 Нестор ахаеы дымтэеи.
 Ашэтрахьгы ахы амырхеи,
 Сариа пшэымастгы дкамлеи.

Апсны-пшза пшышьала-пшышьала,
 Аинылара иаеын хаала.
 Сариа лыпшэма динаала-наала,
 Аизхара даеын деинаала.

Иазлырхауан лара лцара,
 Ашэкэкэа дрыпхьон рацэаза.
 Апспэа лхэон ихааза,
 Дикэнагахартэ Апсны Ахада.

Лыпшра-лсахьа анцэахша,
 Зегы иргэацхон лказшьа.
 Ахэса ироуит аеырпшза,
 Модан ипыргеит ла лыпшэца.

 Нестор иускэа сихьзарала,
 Иазкын Апсны аизырхара.
 Сариа, лара лганахьала,
 Дипагылан Нестор, гэеизхара.

Лыбзиабара ицын блала,
 Амч ду изтоз гэы аартрала.
 Инаизыргзоз иускэа пшзарала,
 Апсны азыхэа, қэеиарала.

Хэычы-хэычы Сариа лыхьз,
 Апсны иахыцэеит инеибеицш.
 Апсуара лара лзы ишахеит,
 Асас дкылара лара илытэхеит.

Иахьеи-уахеи аоны дахын,
 Асас дахьцэа рбара дазкын.
 Анхаөцагьы аауан еицны,
 Рцылара лара илыхэтаны.

«Мшыбзиа» ашэае игеит
 Сариа аонашэ аалыртит.
 Абыргцэа гэыцэык днареапшит,
 «Аоныка шэаи» хэа налхэеит.

Шбыжы аахыс лымацара,
Аоны дахын, ахыпөцара.
Нестор дыкамызт ааигәа,
Ашыжьза дцеит хараза.

Асасцәа пату рықәпа,
Аоны инаган инартәа,
Аишәа лырхицит лхата,
Акрырфарцаз, шыбжьхәа.

Ирахәан «шәыңсы шәшә,
Ирлас дзымаар, ихата,
Ишәылымшар ус атәара,
Акәа шәналсып, ишәгәарпха».

Ахәылпазгы Нестор дмааит,
Иусқәа хара дындырхеит.
Абыргцәа иааз шытапатәхеит,
Сариа, хымпада, дымпхашьейт.

Абыргцәа цсуала ишрыхәтаз,
Афатә, аржәтә зыглмырхаз,
Ршьапқәа зәзәаны ишрыхәтаз,
Ишталцеит асасцәа иахьрыхәтаз.

Апхәаф уапсыуазар иудырп,
Анкәа цсуарала ишапыз,
Асас ипату закәыз,
Апсуара убас шатахыз.

Апыза ду ипшәма пхәыс,
Лхы мөапылгар ауан убыс.
Лахы лнатарымызт апхәыс,
Лхаца дыкамкәа дхәапыр ус.

Сариа уи лхы иатәалшьомызт,
Апсуара дацәхәацны дцомызт.
Асас иныкәгара дацәшәомызт,
Нестор ихызгы шыкәлыркьомызт.

Лассы иаалон Апсынра.
Асовет Мчра анапхгаоцәа.
Аполитика иадхәалаз, реихара
Инанагон Нестор ионаца.

Сталин рапхьаза днаргыла,
Цсшьара иаауан еишьтагыла.
Нестор итаауан еицынкыла,
Издзыкылоз ауаа, патула.

Бериагь днагахьан сасра,
Итаацәа иман ауафы цәгьа.
Сариа лчеицьыка еипцхәа,
Далачахьан изныкымкәа абра.

Ухахы 'излааугарызи уажәы,
Дшырзыкалаз асас аамта анца.
Ачеицьыка агьама знымкәа иба,
Изцәагәаз апшәмацәа рлахьынца.

Издыруадаз ус калоит хэа,
 Асасцэа ачеицыка иакэцалоит хэа.
 Идыруп, мшэан. ацсуа иказшыа,
 Асас дгыгшэыгзаргы инцэартэра.

Ирбагэшышон Нестор, Сариа
 Дышцэыршэагаз Бериа гэтыха.
 Рыцсуара ркын иоаха,
 Калашыа амамызт дасак уаха.

Ацсны аинылара иаэын,
 Нестор инапацака икын.
 Илацш ацсадгыыл иахын,
 Атэым ацэыхьчара даэын.

Ашэкэыооцэа, ацаруаа аауан,
 Ацсны ишахэтоу ирбауан.
 Ахьзгы ашытыхра иаэын.
 Гэыблыла ишазыказгы рхэауан.

Сталин лымкаала дыцшуан,
 Ацсны шышьтыцуаз ибауан.
 Кырттэыла алацара дазгэышыуан,
 Игэахэтэы хэымгагь наигзаун.

Иаартны ихэомызт игэтакы,
 Кырттэыла ишадицэыллоз езакны.
 Ахэынтқарра ду амаа кны,
 Ацсуаа рлахьынца наркэны.

Нестор еиошэомызт кагы,
 Ацсны дапыргатэын дара рзы.
 «Москвака уиас» хэа рымхэеи,
 Нестор иакэзар «Мап» имхэеи.

Иангэарта дшырзапымгоз Ацсны,
 Икэгара зынзак ирмызбеи.
 Иаартны ирымхэазаргы уи атэы,
 Аамта анца зегы ирымбеи.

Қартка уск азшэа дрымгеи,
 Хаала-мчыла ртэы иадмыргеи.
 Бериа цэыршэага димыжъеи,
 Аоныка днаган димкатэеи.

Ахэшэ итан ауао-беи,
 Ицстазаара апыхэтэа карымпеи.
 Мшеикэацэан ацсуаа хзы,
 Нестор ианихырх иара ипсы.

Дук мырцыкэа еицэахсит,
 Нестор ажэлар «драгахсит».
 Ахьз ихырпеит «атроцкист»,
 Ацсуаа рпеицшазгы имацэыст.

Ацсны аларкэра напы аркхсит,
 Нестор иоызцэа рахь еихсит.
 Азэазэала зегь такхсит,
 Иашыцэа ацхьаза итадырхсит.

Аамта сикэацэацэка калейт,
Апсуаа рцейцэа митэы агейт.
Харада ахара иадыркуан,
Ажэлар рагацэа хэа иршыуан.

Сариа лашьцэагь инарызхьацшт,
Мцьытгы рацхьаза дынтаркт.
Сариа дзымтэейт лыезаны,
Ддэыкэлейт Сталин иахь лассы.

Иаша Москвака дымцей,
Сталин ишка днеирц лмызбей.
Игэра лымгоз, апаршей,
Длыздруамызт ауабы мейи.

Ацабырг иашьталан инейз,
Иааигэарагь днармышьтт дахьнейз.
Лцэа иалашэейт ишесимыз,
Сталин дахьидимкылаз ирееин.

Зныкымкэа лчейцыка зфахьаз,
«Нестор соьза» хэа зхэалоз.
Илыздыруамызт дышуабымз,
Ацсны иахыркьаны дыштыыз.

Бериа хэымгагьы ихымкьей,
Сталин икьахэра иацимцей.
Иахьа иадыруейт адунеи
Сталин ихаесахьа ейцней.

Аостаа Бериа ацэыршэы,
Макиавелли итцаабы.
Агэымхаракэа рызбабы,
Сталин дйцахэмаруан, амцршэы.

Нестор дчархэаоушэа кацаны,
Сталин дйсагылан хэа арбаны,
Ихьз тигарц иара икны,
Иейекаан агэымхаракэа ауаа рзы.

Сариа иахьылтахыз данзымней,
Лгэы иахэагэышьт «иауей-иауей».
Дхынхэны Акэака дмаи,
Лпыхэтэагьы абас имаи.

Оыстаарыла зегьы ейекаан,
Милагла ачекистцэа еилацсан.
Ацмышэхаркэа зегьы еизган,
Апсацэагьы убра иарбан.

«Ажэлар рагацэа» хэа арбаны,
Амаа апхастакэа идыркны,
Рхы иадырхэон иршэаны,
Иреадыргьлон ацкьакэа еизакны.

Ауыс дадыркырцаз ауабыпсы,
Ахара идырцон имцны.
Акьаад сикэдыршэон избаны,
Рнапы рацадыршэуан иршэаны.

Атроцкист хәа Нестор ихцаны,
Иобызцәа кышьушәа кацаны,
Апсуаа рцеицәа сизганы,
Иршьуан, ишыршьуазгы цәахны.

Ауаа ирзеилкаауамызт цаны,
Иказ аиаша, иаартны.
Ирыхъчозшәа, ажәлар жьаны,
Иртахыз таркуан икны.

Ажәак аазыпкъаз иаартны,
Изгәамцхоз икарпоз ицәиккны,
Ацәгъахәаоцәа рхы-рнапала,
Дыргон абахтахъ мышкала.

Апсуа интелегенция ршьакъсит,
Ртыпан ақырткәа дыртәсит.
Ауаа мцәажәаратә еиш идыршәсит,
Имшәаз уахызацәыкгы дымнеит

Аамта сиқәацәа калазит,
Апсны ацеиш еакәахәсит.
Апсуаа зинда инадыртәсит,
Ақырткәа цшәымацәан иаатәсит.

Агәымшәакәа ракәын апхьаны,
Итаркуаз, иршьуаз иеиханы.
Афогарақәа ирымдыруази уаанзаггы,
Ареволиуциа ирнатахьан аеырцшы.

Ауаа тәан ишәаны,
Ацәгъахәацәа рылапан ишаны.
Еибатиуан иеицәшәаны,
Иашьтагәышьян рхы-рыпсы.

Ауаа анеисадыргыл ишаны,
Ацәыршәагақәа ироут имарианы,
Ажәлар ржъара икацәаны,
Абаткәа реиш иртәаны.

Ахдырра мачзахәит ауаа рыкны,
Уи акәын иртахыз дарггы.
Апсуаа аладырхәхьан рхатаггы,
Апсуаа рыкәхра ацаараггы.

Бериа иакәмыз ахантәабы,
Қыртгәыла иахагылаз иеицәаны.
Сталин дицхрауан ицәахны,
Ақырткәа рышьтыхра иазкны.

Нестор дызхишьааз апәахразы,
Икәша игылаз нырцәаны,
Апсуаа рхәаеуан пабыргны,
Апсны ртәыртырц инагзаны.

Аполитика илахәымыз ахәса,
Убыртггы аанрыжьюамызт баша.
Хәычи-дыуи сизыхәхәа,
Итаркуан ирылахәыз атаацәа.

Сариа илеиосуазма, амыждакәа.
Ус даанрмыжыт Шьахәысна,
Нестор иан, ахкәажә пшза,
Рауф хәычыпкәа деимырхха.

Аламысдара иаман ахра,
Ауабы иаша имамызт нхашьа.
Ажәлар рыхчошпәа капаны,
Аинквизиция рзыкарцеит еиошаны.

Знык итаркыз гәгәа ддыргәакуан,
Апабырг иеыруашәа капаны,
Ашьа иамеигза уа иреыруан,
Рнапы ацарыораз ргәахәтәы.

Сариа пшзагь днаган дтаркит,
Қартка иаарласынгы дыргеит.
Апхәыс тата, анцәахша
Лыхцәы данкны, ишьқыруа.

Ах, Сариа. Ах, Сариа.
Бапхәа ишьтоузеи бара абзиа.
Зыцстазаара ацыркыз ашәала,
Инцәарц икоума лагырзыла.

Аитахәара салагама,
Бара ишбыхәтоу исызхәауама?
Лагырзыда уи ауама,
Сгәы кажаны сара исхәауама?

Гәымхара згым адунеи,
Узшәада уара абас, ихәеи?
Ауабы иоума, нас амееи,
Хзыргәакуа иахьеи-уахеи?

Ацәыршәагакәа Қартка дрымгеи,
Сариа-пшза Апсны апха.
Абахта дтаркырц уахь дрымгеи,
Иуылшозар иаанкыл, умтәа..

Лашьцәа таркхьан уаанзагьы,
Ишацсацәамызгьы рхатакәагьы.
Нестор идгылаз зегьы,
Рнырцәара иаламгеи ебаркны.

Иртахыз ажәа ләыхраз,
Дзыкәдыршәази. Алақәа!
Есуаха, казшьас ирымамз,
Ажәа реыруан, абаандацәа.

Аиаша иашьтамызт, агәымхкәа.
Нестор дцәагәтәын ишәабалак.
Лнапы ацалобыр, уи агәымха
Доурышьтуашәа лдырбон, жәала.

Апхәыс тата дрыпкон иаалысуа,
Хацәазма нас урт, апстәкәа?
Ашьа-кәада апхәыс иләызхуа,
Дуаоума? Сазцаауеит сара.

Адашма дыкыбыжны, иаалыграсуа
Магә шьхәала, апстәкәа.
Сариа дзыпкоз, афогаркәа,
Рыхыз апсам ахәара.

Рауф хәычгы дтарымки,
Иан илцасны дтарымки.
Иан ддыргәакырц рмызбеи.
Джъаны лара лахь дрымгеи.

Издыруамызт ахәычы,
Бериа шиакәыз апәыршөы.
Иаб дызшьыз, ицәахны,
Иангы дтазкыз, иаартны.

Ауаөы рыцха, ауаөы.
Ауаа иржьо ауаөы.
Ауаа зжьогы ауаөы,
Агышөыг еицөоу ауаөы.

Уан духарбоит хәа джъаны,
Днаган дтаркит уи аены.
Бериа ида, ауаөы ухапкы,
Ахәычы дтазкуадаз, джъаны.

Қартка дыргеит ахәычы,
Абрагь ду иакәушәа, дыткәаны.
Иан дидырбошәа кацаны,
Дрыпкон Сариа илырбаны.

Ихәхәабжь, ицәаабжь лырханы,
Дахшьуеит, иапабымөыр хәаны,
Ркьаадкәа лымцарцон ес ены,
Идыргәакуан роыцгагь иеицшыны.

Сариа убри заггы баны,
«Ичха сыцкәын» хәа хәаны,
Нестор ихьзас дыкәпаны,
Мап рцөылкуан, ичханы.

«Сан, сзырыпкози сара,
Ирхәо бақәшахатха бара.
Уаха исзычхауам ара,
Икаспази ас цәгъара.»

«Рауф сыцкәын, сыпсынцра,
Уаб дуаөыцкьан, идырба!
Икьашьыроуп арт рыдца,
Ихачхароуп, нас ишца.»

Ианамыхәа адхәыс лыцера,
Акарс дтаркит, алакәа.
Амац наган ионацаны,
Ашәкәа адыркит, амитәкәа.

Сариа лыхәхәабжь гәгәахазеит,
Амац илбаз деиланагеит.
Лыпсы мацхан, длеизкәаеит,
Лхы лтәымкәа, еилапсеит.

Дышцеиграбааузеи ауабы!
Игоит, игоит иара ифобы!
Агыпшэыг еицеоуп иеқы,
Иубар иаартны иара ихағы.

Атоурых иамхэац пабыргны,
Абас кармахананы, даеазны.
Ахацеа гламкэа еисаны
Апхэыс ддыргэакуа, дтакны.

Арыцхакеа, абахта итаз,
Иеыкны ирылалейт аэоа.
Аэоа ирзеицеан ахылапшцеа,
Изжэуаз, изжэуаз дара ршыа.

Шамахамзар зегы чмазцеан,
Сариагы убаспэкеа дкалахан.
Уахылыхаапшуаз дтакэажэхахбан,
Агэакра, агэакра даражэхан.

Ацеардагеы дыкэыршэын лара,
Ачымазаэ, иагаз агэырса.
«Саауыкэыхшоуп, Рауф схэычы»
Лажэа иалан ескынгы.

«Ах, Сталин, Сталин алахша,
Амат удуртэалт ааигэаза.
Сыпшэма дыцкыан, ихаца.
Аамта ишэнарбойт, ишэнарба».

Мес аошамтаз, шыбжыза.
Дааоналт апаршей, ахылапшы.
Сариа ачымазаэ, апсразы,
Дахыкэыршэыз ацеардагеы.

«Абрака иапаэ бара бнапы,
Мамзар хилгоит бара бхэычы»
Кэаадкэак лымцеицеит иаартны,
Агэымха, иааиз иеырцегыаны.

Акэаад илымцарцаз днахыпшны,
Ашыа илеыпкэоз нарбаны,
«Абар ишэымаз» нахэаны,
Ирыкэылтэейт инеиуаз, илэкыаны.

Абас икалейт лцыхэтэа,
Апхэыс-пшза, анцеахша.
Харада, ахара лыхта,
Гэнахала итаркыз, лтархара.

Ох, уабакоу Анцеа ду?
Изыкалази арыцхара ду?
Изаанумкылази агэнаха ду?
Абас дзыхкэази анцеахша?

Атоурых иамхэазац абас,
Амп иаеагылан ас икэпаз.
Ахацеа ирзымчхауаз зычхаз,
Сариа лыда абас зылпшаз.

Асистема иаеагылан икөпаз
Цьордано Бруно иеипш зылшаз.
Ацөанырра дузза лазмыркөыз,
Адекабристцөа рыхөса, иреихааз.

Өырпш дуззон. О, хашаз!
Дыпшьоуп, дыпшьоуп ас зылшаз.
Лыхьз анылароуп инеипцых,
Ицшьоу ашөкөы. Атоурых.

Лашьцөагь ирмеигзеит, хагаита.
Иршьит рызагь иеимада.
Ишапсацөамызгьы рхатакөа,
Ацсны иакөдырзит рцыхөтөа.

Рыхьзгьы сөароуп сариа иеита,
Хақы, Мцьыт, Лиутфи, Хөмди,
Ацыхөтөан ишьыз, инарымда,
Урт реипшы Мусто. разкьда

Дук мырпкөа, хагаита,
Бериа цөыршөага идцала,
Дыршьуеит Рауфгьы, ахөычза.
Абас икан аамта цөгьа

Аамта гөакрала ицон.
Ацөгьа ауаа ирбон.
Аиааира, ацөгьара иагон,
Аиаша шыкамыз убон.

Харада ахара рыхцаны,
Иршьыз ауаацкьакөа ганы.
Уаөы иахьимбо ирыжуан,
Апсцөа рыхьзцөкьа иацөшөауан.

Аамта ишыртахыз имцеит,
Аус аахөны дара ирхацеит.
Аиаша цөырымцыр камлеит,
Иршьыз рыхьзкөа аартхеит.

Сариеи Нестори рхьцша,
Ажөлар ргөацаө, ицшзаза,
Ицөахны икамыз, гөазырөа.
Сақөныхөоит гөыкала сара.

Сариа лыхьз еимьццаа,
Апсуаа ирыхьзырцоит рхөыцкөа.
Иеихау камлазац бака,
Ажөлар рыбзибара узырбауа.

Напыла иреиоу абака,
Издыруеит Сариа ишлыхөтоу.
Лыхьзгьы анылоит итыцөа,
Зныкымкуа атөы шөахьоу.

«Аоныка Сариа дышхынөау»
Изгоит сара убри агөра.
«Нөстор дидьлалашт дгьыжьуа»
Рха-өы, азрыөцөа изаөауа.

30. 06. 2013 ш.

Ашәкәы инапы ицихит Е. Ажьйба

Итыжьуп май 2016 ш. «Полиграфия» акны.

Ақ. Акәа, Сахаров имәа, 59.

